

**РОЛЬ МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА В СУЧАСНІЙ ПАРАДИГМІ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ***Л.В. Мельничук, А.А. Михаськова*

Вищий державний навчальний заклад України «Буковинський державний медичний університет», м. Чернівці, Україна

**Ключові слова:**  
здоров'я, медичний працівник, щеплення, вигодовування.

Буковинський медичний вісник. Т.22, № 1 (85). С. 165-170

**DOI:**  
10.24061/2413-0737.  
XXII.1.85.2018.24

**E-mail:**  
lora@bsmu.edu.ua

**Мета дослідження** — вивчити вплив професійної діяльності медичних працівників на мотивацію населення щодо збереження здоров'я та підтримки здорового способу життя.

**Матеріал і методи.** Проведено опитування 26 медичних сестер та 30 батьків дітей раннього віку. Анкети медичних працівників дали можливість оцінити рівень фахової підготовки. Батьки дітей відповідали на питання щодо щеплень, дотримання раціонального харчування, наявності шкідливих звичок, заняття фізичною культурою.

**Результати.** Серед медичних працівників лише 50% осіб намагаються вести здоровий спосіб життя, 23% – вживають нікотинові вироби. Пацієнти отримують інформацію (з телебачення, інтернету, радіо) у 50% випадків та під час відвідування профілактичних медичних оглядів у лікаря — 50% опитаних. Висока мотивація щодо щеплень у 53,3% батьків, однак інших 46,7% — лякають побічні реакції. Лише 50% батьків отримують інформацію щодо щеплень від медичних працівників.

**Висновки.** Медичні працівники мають вагомий вплив на формування знань населення з питань здорового способу життя. Слід акцентувати увагу на мотивації батьків до щеплень, раціонального харчування.

**Ключевые слова:** здоровье, медицинский работник, вакцинация, вскармливание.

Буковинский медицинский вестник. Т.22, № 1 (85). С. 165-170

**РОЛЬ МЕДИЦИНСКОГО РАБОТНИКА В СОВРЕМЕННОЙ ПАРАДИГМЕ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ***Л.В. Мельничук, А.А. Михаськова*

**Цель исследования** — изучить влияние профессиональной деятельности медицинских работников на мотивацию населения к сохранению здоровья и поддержке здорового образа жизни.

**Материал и методы.** Проведен опрос 26 медицинских сестер и 30 родителей детей раннего возраста. Анкеты медицинских работников дали возможность оценить уровень профессиональной подготовки. Родители детей отвечали на вопросы вакцинации, рационального питания, наличия вредных привычек, занятий физической культурой.

**Результаты.** Среди медицинских работников только 50% стараются вести здоровый способ жизни, 23% курят. Пациенты получают информацию из средств массовой коммуникации (телевидение, интернет, радио) в 50% случаев и во время профилактических медицинских осмотров у врача — 50% опрошенных. Высокая мотивация к вакцинации у 53,3% родителей, но 46,7% — пугают побочные реакции. Только 50% родителей получают информацию вакцинации от медицинских работников.

## Соціологічні дослідження

**Выводы.** Медицинские работники имеют большое влияние на формирование знаний населения по вопросам здорового образа жизни. Следует акцентировать внимание на мотивацию родителей к вакцинации, рациональному питанию.

**Key words:** health, medical worker, vaccination, feeding.

*Bukovinian Medical Herald. V.22, № 1 (85). P. 165-170*

### **THE ROLE OF MEDICAL WORKER IN THE MODERN PARADIGM OF HEALTHY LIFESTYLE**

**L.V. Melnychuk, A.A. Mykhaskova**

**Objective** is to study the impact of health workers on motivation of the population to maintain health and lead a healthy lifestyle.

**Material and methods.** The study involved 26 nurses and 30 parents of young children. Questionnaires of medical staff made it possible to assess the level of professional training. Parents of children answered questions about vaccinations, observance of rational nutrition, presence of harmful habits, doing exercise.

**Results.** Only 50% of health workers are trying to lead a healthy lifestyle, 23% are smoking. Patients receive information from sources of mass media (television, internet, radio) in 50% of cases and during visits to preventive medical examinations by a doctor — 50% of those polled. 53,3% of parents have high motivation for vaccination, but the other 46,7% are scared of side effects. Only 50% of parents receive vaccination information from health professionals.

**Conclusions.** Medical workers have a significant influence on the formation of knowledge of the population on healthy lifestyles. The attention should be focused on parents' motivation for vaccinations and rational nutrition.

**Вступ.** Проблема збереження здоров'я людини завжди була актуальною в історії людства. У преамбулі Статуту ВООЗ зазначається, що «здоров'я» — це «стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб або фізичних вад». У науковій літературі визначено, що спосіб життя — це діяльність і активність людей з матеріальними, моральними і духовними умовами життя і реакція на дані умови. У визначенні «здоровий спосіб життя» одним із ключових понять є «здоров'я», яке розглядається багатьма галузями науки. Сприяння здоров'ю та здоровому способу життя (ЗСЖ) визначене законодавством України як один з основних напрямків державної політики охорони здоров'я [2].

У наказі Міністерства охорони здоров'я України від 23.07.2001 р. № 303 «Про організацію роботи закладів (підрозділів) загальної практики/сімейної медицини» зазначено, що сімейний лікар (медична сестра) повинні проводити навчання пацієнтів методам зміцнення здоров'я та профілактики захворювань, покращання репродуктивного здоров'я та навчання методам планування сім'ї, а також впроваджувати в практику сучасні методи і засоби профілактики [3,4].

У програмних документах ВООЗ медичний персонал розглядається як реальна сила, здатна задовільнити зростаючі потреби з доступної медичної допомоги. З'являються нові види допомоги, пов'язані не тільки з хворобами, але і з проблемами збереження і підтримання здоров'я. Багато проблем здоров'я пов'язані зі способом життя та звичками сім'ї, люди потребують порад з питань профілактики захворювань, здорового способу життя. Медичний працівник є ключовою фігурою у профілактиці захворювань та просвіті населення щодо здорового способу життя [1,5].

**Мета дослідження.** Вивчити вплив медичних працівників на мотивацію населення щодо збереження здоров'я та підтримку здорового способу життя.

**Матеріал і методи.** Нами здійснено опитування 26 медичних сестер та 30 батьків дітей раннього віку. Анкети медичних працівників дали можливість оцінити рівень фахової підготовки. Батьки дітей відповідали на питання щодо щеплень, дотримувannya раціонального харчування, наявності шкідливих звичок у батьків, заняття фізичною культурою, гігієни та охорони здоров'я дитини. Вивчено вплив санітарно-освітніх тех-

Таблиця 1

**Ставлення медичних працівників середньої ланки до здорового способу життя (мотиваційно-поведінковий критерій)**

Чи ведете Ви ЗСЖ?	Так %	Ні %	Інколи %
	50,0	11,5	38,5
Чи у вас є шкідливі звички (паління)?	11,5	77,0	11,5
Як ви оцінюєте стан свого здоров'я?	У мене є проблеми зі здоров'ям	Задовільно	Незадовільно
	15,4	84,6	-
Чи прийдете ви на роботу застуджені?	Так, не бачу нічого поганого	Ні, залишуся вдома	Я дуже рідко хворію
	11,5	73,1	15,4
Як ви відноситеся до загартовування?	Негативно	Позитивно	Недостатньо інформації
	15,4	50,0	34,6

Таблиця 2

**Професійно-практичний критерій оцінювання медичних сестер**

Рівень фахових знань %			
Чи потрібно робити щеплення?	Обов'язково	Вирішують бацьки	Не потрібно робити взагалі
	92,3	7,7	-
Чи можливі протипоказання для вакцинації?	Протипоказання є завжди	Ніколи не чула про протипоказання	Більше потрібно дізнатися про протипоказання
	92,3	-	7,7
Чи проводите ви вимірювання температури перед вакцинацією?	Ні, ніколи не проводимо	Проводимо тоді, коли є скарги	Так, у кожної дитини
	-	-	100
Чи знаєте ви, які ускладнення можуть виникнути в дитини після щеплення?	Звичайно	Ні, ніколи не спостерігала ускладнень	Вперше дізналась, що можуть бути ускладнення
	100	-	-
Здорову дитину можна вакцинувати?	Тільки після спеціальної підготовки	Без якої-небудь підготовки	Після аналізу крові
	48,1	48,1	3,8

## Соціологічні дослідження

нологій, які проводилися медичними сестрами, на ефективність профілактичних напрямків роботи на дільницях педіатрів та лікарів загальної практики.

**Результати дослідження та їх обговорення.** Опитування медичних сестер розпочиналося з вивчення ставлення медичних працівників до здорового способу життя та дотримання його в повсякденному побуті (мотиваційно-поведінковий критерій). За результатами аналізу анкет 50,0% опитаних вели здоровий спосіб життя, 38,5% дотримуються його частково. На жаль, 11,5% спеціалістів, не зважаючи на медичну освіту, не вважають за потрібне вести здоровий спосіб життя. Розповсюдженою шкідливою звичкою серед медичних працівників є вживання нікотинових виробів (23,0% опитаних). Займаються фізичною культурою регулярно 42,3% медичних працівників. Самооцінка власного здоров'я засвідчила, що 84,6% мають задовільне самопочуття, 15,4% —

мають хронічні захворювання (табл. 1).

Таким чином, через поведінкову пасивність здоровий спосіб життя обирають не всі медичні працівники, що впливає на емоційне самопочуття, здатність людини пізнавати і використовувати нову інформацію і не забезпечує здатності мотивувати населення до здорового способу життя.

Професійно-практичний критерій оцінювання медичних сестер включав рівень фахових знань, засвоєння практичних знань і навичок, пов'язаних із підтриманням і зміцненням здоров'я матері і дитини, ступінь дотримання правил особистої та громадської гігієни (табл. 2).

Рівень знань опитаних щодо обізнаності з режимом грудного вигодовування, ведення прикорму та додаткового харчування, інформування щодо термінів вигодовування, балансу харчування, необхідності призначення вітаміну Д виявився високим — 100%.

Інформованість медичних сестер щодо вакци-

Таблиця 3

## Обізнаність батьків щодо профілактичних напрямків збереження здоров'я дитини

З яких джерел ви отримуєте відомості про вигодовування дитини?	Від лікаря	Телебачення, радіо, інтернет	Від знайомих і родичів	
	50,0	50,0	-	
Який спосіб годування використовуєте ви?	Грудне вигодовування	Суміші	Потрібно більше дізнатися про годування	
	80,0	10,0	10,0	
З яких джерел ви отримуєте відомості про щеплення?	Від лікаря	Телебачення, радіо, газети і журнали, інтернет	З поширюваної продукції (листівки, диски)	Від знайомих і родичів (не медичних працівників)
	50,0	50,0	-	-
Чи є сенс робити щеплення?	Звичайно	Моя дитина і так здорова	Побічні реакції мене лякають	
	53,3	-	46,7	
Чи вважаєте ви, що вакцинація краще, ніж перехворіти?	Краще вакцинація	Краще перехворіти	Не визначились	
	70,0	10,0	20,0	
Щеплення у вашої дитини:	Тільки обов'язкові	Вибірково	Не щеплюю дитину	Не знаю, які щеплення проводяться
	80,0	10,0	10,0	-

Таблиця 4

## Оцінювання знань батьків щодо окремих аспектів збереження здоров'я дітей

До якого віку необхідно грудне вигодовування?	До 3-6 міс.	До року	Більше року
	-	63,3	36,7
Чи знаєте ви, які реакції можливі після щеплення?	Температура	Почервоніння	Не буде реакції та ускладнення
	90,0	-	10,0
Чи достатньо вам інформації, яку надав медичний працівник?	Так, гарно все пояснили	Ні, нічого не зрозуміла	Частково
	63,3	36,7	
Як часто потрібно годувати дитину грудьми?	На вимогу	По годинах	Через кожну годину
	70,0	30,0	-
Будете ви годувати дитину під час ГРЗ?	Звичайно, хвороба ніяк не вплине	Годувати заборонено	Не визначилась
	63,3	36,7	-

нації та процедури проведення щеплення дітей виявилась також високою (100%). Однак, лише 92,3% опитаних вважають, що необхідно інформувати батьків щодо необхідності проведення щеплень. Натомість, 7,7% опитаних надають перевагу рішенням батьків. Дещо різняться відповіді медичних сестер щодо підготовки дитини до вакцинації. Так, 48,1% опитаних вважають, що здорову дитину можна прищеплювати після спеціальної підготовки, 48,1% — без підготовки, а 3,8% медичних сестер вважають необхідним призначення аналізу крові.

Отже, засоби масової інформації впливають на формування знань у батьків на рівні з медичними працівниками. Переважна більшість батьків вважають, що хвороба завдає страждань або призводить до складних ускладнень, тому роблять щеплення за графіком і вчасно (80,0%). На жаль, залишилось 10,0% батьків, які до цього часу гадають, що краще дітям перехворіти, а 46,7% батьків лякають можливі поствакцинальні реакції.

Оцінювання знань батьків щодо здорового способу життя дітей відбувалося в процесі спостереження, анкетування, залучення до роботи в кабінеті щеплень (табл. 4).

Батьки дітей володіють достатнім рівнем медичних знань, 36,7% опитаних батьків потребують додаткової інформації. Батьки з різних джерел інформації знають, що є протипоказання до вакцинації, і більшість володіють інформацією

щодо проведених вакцинацій. Потребує окремої уваги доведення необхідної інформації батькам медичними працівниками, оскільки 36,7% опитаних нічого не зрозуміли з пояснень.

Робота медичних сестер та лікарів з дотримання правил особистої гігієни харчування проводиться частково, оскільки не всі матері-годувальниці орієнтуються в можливостях годування під час гострих респіраторних захворювань (ГРЗ), необхідності підготовки грудей для вигодовування дитини, дотримання дієти матері, правилах прикладання дітей до грудей.

Отже, мотивуючи батьків до здорового способу життя, необхідно інформувати їх щодо фізичної активності, загартовування дитини, режиму дня, раціонального і збалансованого харчування, формування санітарно-гігієнічної освіти, виховання і засвоєння правил особистої та загальної гігієни, формування духовних якостей особистості з установкою на здоровий спосіб життя.

**Висновки.** Нами доведено, що медичні працівники впливають на формування мотивації до здорового способу життя у населення. Доказано, що засоби масової інформації впливають на формування знань у батьків на рівні з медичними працівниками. Батьки дітей отримують інформацію з джерел масової інформації (телебачення, інтернет, радіо) у 50,0% випадків, під час відвідування профілактичних медичних оглядів у лікаря — 50,0% опитаних. Лише 50% батьків от-

## Соціологічні дослідження

римують інформацію щодо щеплень від медичних працівників, 50% — з інших джерел, що впливає на їх рішення щодо проведення щеплення дитині.

**Перспективи подальших досліджень.** Результати досліджень засвідчують необхідність пошуку нових форм профілактичної роботи медичних працівників.

**Список літератури**

1. Бідучак АС. Оцінка поінформованості населення з питань профілактики хронічних неінфекційних захворювань та здорового способу життя. Буковинський медичний вісник. 2013;17;4(68):206-209.
2. Лашкул ЗВ. Концептуальні підходи до профілактики артеріальної гіпертензії в умовах реформування охорони здоров'я. Український медичний часопис. 2014; 6:149-151.
3. Лемішко ББ, Мартинюк ІО. Розвиток інтегративної сімейної медицини в Україні. Сімейна медицина. 2014;3:12-14.
4. Лисенко Г І., Слабкий ГО. Розвиток первинної медико-санітарної допомоги на засадах загальної лікарської практики/сімейної медицини в Україні. Сімейна медицина. 2013;2: 18-21.
5. Роль медсестринської сестри в формуванні здорового образу життя населення. Електронний ресурс. Режим доступу к журналу: <https://xreferat.com/55/3433-3-dosl-dzhennya-strukturi-zdorovogo-sposobu-zhittya-naselennya.html>

**Відомості про авторів:**

Мельничук Л.В. — кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри сімейної медицини Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет», м. Чернівці, Україна.

Ел. пошта: [lora@bsmu.edu.ua](mailto:lora@bsmu.edu.ua), [myha434@yahoo.com](mailto:myha434@yahoo.com)

Михаськова А.А. — магістр спеціальності «Медсестринство» Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет», м.Чернівці, Україна.

**Сведения об авторах:**

Мельничук Л.В. — кандидат медицинских наук, доцент, доцент кафедры семейной медицины Высшего государственного учебного заведения Украины «Буковинский государственный медицинский университет», г. Черновцы, Украина. Эл. почта: E-mail: [lora@bsmu.edu.ua](mailto:lora@bsmu.edu.ua), [myha434@yahoo.com](mailto:myha434@yahoo.com)

Михаськова А.А. — магистр специальности «Медсестринство» Высшего государственного учебного заведения Украины «Буковинский государственный медицинский университет», г.Черновцы, Украина.

**Information about the authors:**

Melnichuk Larisa — Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Family Medicine Department of Higher State Educational Institution of Ukraine «Bukovinian State Medical University», Chernivtsi, Ukraine. E-mail: [lora@bsmu.edu.ua](mailto:lora@bsmu.edu.ua), [myha434@yahoo.com](mailto:myha434@yahoo.com)

Mykhaskova Anastasiia — the Master in Nursing, Higher State Educational Institution of Ukraine «Bukovinian State Medical University», Chernivtsi, Ukraine.

**References**

1. Biduchak AS. Otsinka poinformovanosti naselennia z pytan profilaktyky khronichnykh neinfektsiinykh zakhvoriuvan ta zdorovoho sposobu zhyttia [Assessment of public awareness on the prevention of chronic non-communicable diseases and healthy lifestyles] Bukovynskiyi medychnyi visnyk. 2013;17;4(68):206-209. (in Ukrainian).
2. Lashkul ZV. Kontseptualni pidkhody do profilaktyky arterialnoi hipertenzii v umovakh reformuvannia okhorony zdorov'ia [Conceptual approaches to the prevention of arterial hypertension in the context of health care reform] Ukrainyskyi medychnyi chasopys. 2014; 6:149-151. (in Ukrainian).
3. Lemishko BB., Martyniuk IO. Rozvytok intehratyvnoi simeinoi medytsyny v Ukraini. [Development of Integrative Family Medicine in Ukraine] Simeina medytsyna. 2014; 3: 12-14. (in Ukrainian).
4. Lysenko HI, Slabkyi HO. Rozvytok pervynnoi medyko-sanitarnoi dopomohy na zasadakh zahalnoi likarskoi praktyky/simeinoi medytsyny v Ukraini [Development of primary health care on the basis of general medical practice / family medicine in Ukraine] Simeina medytsyna. 2013;2: 18-21. (in Ukrainian).
5. Rol medytsynskoi sestry v formirovannyi zdorovoho obraza zhyzny naseleniia [The role of a nurse in shaping a healthy lifestyle] Elektronnyi resurs. Rezhym dostupa k zhurnalu: <https://xreferat.com/55/3433-3-dosl-dzhennya-strukturi-zdorovogo-posobu-zhittya-naselennya.html> (in Russian).

*Надійшла до редакції 15.01.2018*

*Рецензент – проф. Чебан В.І.*

*© Л.В. Мельничук, А.А. Михаськова, 2018*